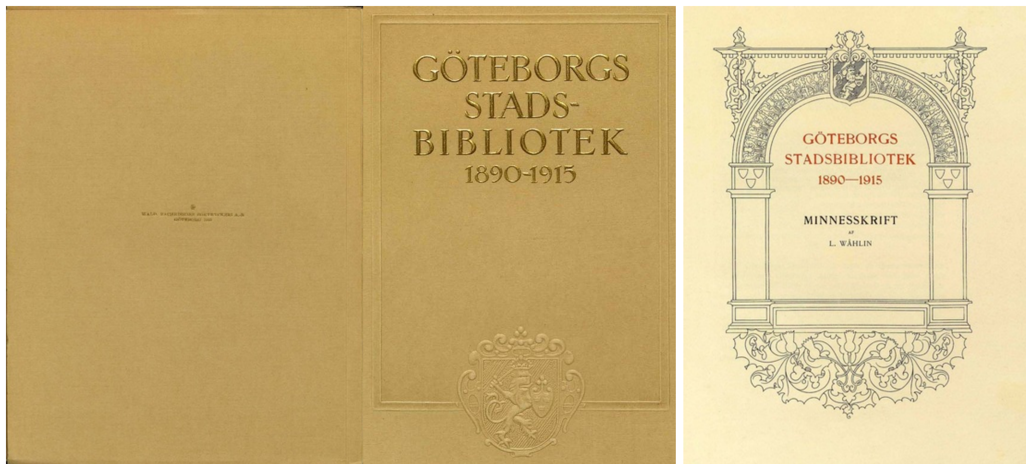

Göteborgs Stadsbibliotek 1890-1915.

Minnesskrift

AF

L. WÅHLIN

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Lars Wåhlin** (1861-1930) har digitaliserats 2015 av **Göteborgs Universitetsbibliotek** och anpassats för Projekt Runeberg i juli 2015 av Ralph E.

GÖTEBORGS

[-STADSBIBLIOTEK-]

{+STADS- BIBLIOTEK+}

18901915GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEKGÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK

1890—1915

MINNESSKRIFT

AF

l. wåhlinDenna skrift utgör en till närvarande tid fortsatt bearbetning af den vid den nya biblioteksbyggnadens invigning år 1900 utgifna Festskriften.

WALD. ZACHR1SSONS BOKTRYCKERI, GÖTEBORG ISISEN 13 november innevarande är ha tjugofem år förflutit, sedan Göteborgs Stadsfullmäktige stadfäste det första reglementet för Göteborgs Stadsbibliotek. Men äfven på annat sätt har 1915 blifvit ett märkesår i bibliotekets historia, i det att det fått mottaga en donation af så storartadt slag, att helt nya utvecklingsmöjligheter öppnats för detsamma. Det är sålunda en dubbel anledning att nu kasta en blick tillbaka på de gångna åren.

Då Göteborgs Stadsbibliotek utgör en direkt fortsättning af det förra Göteborgs Musei bibliotek, må först några

anteckningar om detta få sin plats här. I planen för det år 1861 invigda Göteborgs Museum hade från början ingått äfven tanken på ett bibliotek, och när museet öppnades, hade man tack vare 5". A. Hedlunds nitiska bemödande lyckats att förutom den redan befintliga naturvetenskapliga boksamling af omkring 1,000 band, som tillhört det äldre Naturhistoriska Museum och dit skänkts af lifmedikus J. P. Westring, åstadkomma början till ett bibliotek af allmännare läggning.

7Under den första tiden var det väsentligen genom gåfvor af enskilda personer som biblioteket ökades, och det ägde intet fast årsanslag. Tack vare lifligt intresse från allmänhetens sida växte biblioteket emellertid ganska raskt — år 1863 uppgick det till $000 band förutom småskrifter — men det säger sig själf, att samlingen var tämligen ojämn.

För kompletteringen äfvensom för inbindningen af de skänkta arbetena kunde föga påräknas ur Musei medel. Den som härvidlag kom biblioteket till hjälp med rikliga bidrag, var grosshandlaren James J:son Dickson, som allt framgent ända till sin död visade detsamma en storartad frikostighet. Sålunda bekostade han länge tidningarna och en del af tidskrifterna i det med biblioteket förenade läsekabinettet, och tid efter annan skänkte han till biblioteket så väl enstaka dyrbara arbeten som större samlingar, såsom lektor V. Thams historiska bibliotek på 3000 band (1874), omkring 7000 dupletter ur Upsala Universitetsbibliotek (s. å.), professor C. Säves efterlämnade bibliotek, uppgående till omkr. 6000 band (1877), 400 band inköpta å auktionen efter Anders Fryxell (1882) samt (i förening med grosshandlaren Julius Lindström) en af arkivarien V. G. Granlund hopbragt, högst värdefull samling af svenska skrifter rörande nationalekonomi och näringar (188$).

Bland öfriga, mera betydande samlingar, som införlifvats med Göteborgs Musei bibliotek, må nämnas: P. Ekmans bibliotek (gåfva 1863), J. A. Lefflers botaniska bibliotek (inlöst för medel ur Renströmska fonden 1875), P. Wieselgrens boksamling (skänkt af Göteborgs stad 1877), en af grosshandlare C. D. Lundström skänkt större samling svensk dramatik (1877), som utgjort stommen till bibliotekets numera betydliga samling på detta område, hvilken sedermera kompletterades särskildt

8genom inrop å Silfverstolpeska och Bovalliusska auktionerna (1879 och 1886); vidare återstoden af konung Karl XV :s boksamling, sedan statens bibliotek uttagit hvad de behöfde (enligt riksdagens på motion af Wieselgren fattade beslut, 1879), tullförvaltaren A. Westrings naturvetenskapliga boksamling, särskildt rik på värdefulla arbeten i entomologi (enligt testamentarisk disposition, 1882), auditören A. Svenssons bibliotek (enligt testamente, 1884), en stor samling svenska porträtt, skänkt af sedermera stallmästaren J. F. Dickson (1884), lektor K. Hartmans botaniska bibliotek och en del af professor J. E. Areschougs bibliotek (inlösta för medel ur Renströmska fonden 1887), samt en samling statistiska arbeten ur öfverdirektören F. T. Bergs bibliotek (gåfva 1887).

År 1868 erhöll biblioteket den s. k. riksdagsmannakassan, hvilken uppgick till 9,713 rdr, med bestämmelse att räntan skulle användas till förseende af Musei läsekabinett med lämpliga tidskrifter och böcker.1

Med året 1871 inträdde en vändpunkt i bibliotekets utveckling. Lektor E. S. Fagerberg ingaf på Kungl. Vetenskaps-och Vitterhetssamhällets vägnar en motion till Stadsfullmäktige, att Göteborgs Museum vid den då förestående första utdelningen ur Renströmska fonden måtte erhålla dels ett anslag af 10,000 rdr för boksamlingens ökande, dels 5,000 rdr för upprättande af ett arkiv, som skulle upptaga historiska handlingar rörande Göteborg och kringliggande orter. Lektor Fagerberg framhöll i sin motion, att Musei bibliotek, hvilket genom sin offentlighet ägde karakteren af ett stadsbibliotek, utgjorde den lämpligaste grundvalen för ett större, staden vär-

1 Då sedermera med slutet af år 1880 läsekabinettet indrogs, erhöll Museum tillstånd att »för Musei ändamål» använda räntan å riksdagsmannakassan.

2

9digt bibliotek. Stadsfullmäktige biföllo motionen i hvad som rörde anslaget till biblioteket.

Härmed hade biblioteket, som dessutom året förut fått sitt årsanslag ur Musei medel bestämdt till 700 kronor,1

fått en något säkrare ekonomisk grund, och man kunde börja ett mera planmässigt samlande af böcker.

Biblioteket växte också hastigt: 1869 beräknades det till 10,000 band, men 1876 till omkring 23,000.

Vid den andra utdelningen ur Renströmska fonden år 1879 erhöll biblioteket på motion af dr Ch. Dickson ett anslag af 25,000 kronor att användas till inköp af utmärktare arbeten i vetenskap, vitterhet och skön konst samt till utarbetande och tryckande af katalog.2 Likaledes tilldelade Stadsfullmäktige vid den tredje utdelningen ur Renströmska fonden Göteborgs Museum 25,000 kronor »till utveckling och förkofran af museets bibliotek».

Biblioteket inrymdes efterhand i olika lokaler af museibyggnaden, hvilka ökades i den mån utvecklingen kräfde större utrymme. År 1886 disponerade biblioteket hela tredje våningen af byggnadens östra flygel, hvarvid ett särskildt expeditions-och läsrum kunnat inrättas.

Biblioteket vårdades först af d. v. rektorn C. J. Meijerberg och efter dennes afflyttning från staden 1863 af fil. kand. C. S. Warburg, af bägge utan någon ersättning. År 1864 bevilja-

1 Årsanslaget höjdes 1873 till 1,500 kr., 1888 till 2,000 kr. Härtill kom särskildt anslag till arvode åt bibliotekets föreståndare och ett biträde.

2 Af »Göteborgs Musei Biblioteks-katalog» ha 1880—89 utkommit 7 häften, omfattande afdelningarna historia, ortbeskrifning, etnografi, utländsk vitterhet, personalkunskap, litteraturhistoria, konsthistoria, teaterhistoria, ästetik, nationalekonomi.

10des ett mindre anslag åt bibliotekets föreståndare, och sedan löjtnanten Joh. Alfthan större delen af året fungerat såsom sådan, öfvertogs platsen af löjtnanten O. Lindhé, hvilken skötte biblioteket till den i juni 1869, då han afgick. Anledningen till hans tillbaka trädande var ett uttalande af Musei revisorer för år 1868, att då biblioteket nu vore ordnadt och Musei finanser påfordrade inskränkning i utgifterna, det vore skäl att hemställa till ombudsmannen, det han utan ytterligare arfvode måtte äfven hafva tillsyn öfver biblioteket. Följden blef, att biblioteket under en längre tid kom att sakna särskild föreståndare; dåvarande ombudsmannen, kammarherre M. Lagerberg nedlade emellertid intresseradt och nitiskt arbete på bibliotekets vård och förkofran. Men år 1876, då bibliotekets utveckling icke längre tillät en sådan anordning, anställdes som bibliotekarie d. v. docenten C. D. af Wirsén. Dr Wirsén afgick emellertid i juni 1878, och till hans efterträdare utsågs d. v. docenten K. Warburg, hvilken kvarstod som bibliotekarie till slutet af år 1890.

DEN 10 november 1887 beslöto Stadsfullmäktige att med användande af för ändamålet donerade medel upprätta en Högskola i Göteborg med lärostolar i de ämnen, som vanligen räknas till den filosofiska fakultetens humanistiska sektion. Och sedan en ytterligare donation gjort det möjligt att skrida till Högskolans förverkligande tidigare än man tänkt sig, hemställde Högskolans styrelse i skrifvelse af den 1 oktober 1889, att Stadsfullmäktige ville besluta, att Göteborgs Högskolas verksamhet skulle taga sin början med läsåret 1891—1892.

11Under de förberedande arbetena för Högskolans organisation hade man också tagit i öfvervägande huru det för Högskolans behof nödiga biblioteket lämpligast skulle kunna åvägabringas. Helt naturligt fäste man sig genast vid tanken på Museibiblio-teket såsom en grund för ett blifvande förenadt stads- och högskolebibliotek. Men med allt erkännande af den utveckling Museibiblioteket vunnit, fann man likväl, att det inom vissa discipliner nästan helt och hållet saknade hjälpmedel för bedrifvande af vetenskapliga studier, och att det äfven inom fack, som voro jämförelsevis bättre tillgodosedda, led af betänkliga luckor. Den 17 september 1889 hade Högskolans styrelse beslutit anmoda Musei styrelse att utse ett par personer att jämte tvänne af högskolestyrelsen valda personer och Museets bibliotekarie dr K. Warburg rådgöra om de förändringar i Musei biblioteks organisation, som kunde synas nödiga med hänsyn till Högskolans förverkligande och därvid anfört huru den tänkt sig det blifvande bibliotekets ekonomi: utom Musei vanliga årsanslag för bokinköp och löpande utgifter samt dess anslag till arfvode åt tjänstemännen, äfvensom de ur Renströmska fonden skänkta medlen skulle biblioteket erhålla af Högskolan dels ett årsanslag af 3,000 kronor, dels ock efter hand och i mån af behof anvisade anslag ur den s. k. organisationsfonden. Musei styrelse biföll denna hemställan, och den af Högskolans och Musei styrelser

gemensamt tillsatta beredningen, hvilken bestod af rektor A. O. Heurlin, professor E. A. Wijkander, borgmästare G. Svanberg och fil. dr Ph. Leman jämte bibliotekarien Warburg, uppgjorde sedermera ett förslag till reglemente för biblioteket, hvilket godkändes af Musei styrelse och med obetydliga förändringar likaledes af Högskolans styrelse. Den 13 november 1890 fastställde Stadsfull-

12mäktige reglementet för Göteborgs Stadsbibliotek (Göteborgs Musei och Högskolas förenade bibliotek). Genom detta reglemente bestämdes, att Göteborgs Musei samt Göteborgs Högskolas bibliotek skulle sammanföras till en gemensam samling, kallad »Göteborgs Stadsbibliotek», utan att dock någondera af dessa institutioner på grund af sammanföringen frånträdde äganderätten till sin boksamling. Biblioteket ställdes under högsta ledning af en biblioteksstyrelse, bestående af sju ledamöter, tre, jämte två suppleanter, utsedda af Göteborgs Musei styrelse, tre, jämte två suppleanter, utsedda af Högskolans styrelse samt en, jämte en suppleant, utsedda af de sex utaf förenämnda bägge styrelser valda ledamöterna. Styrelsen skulle utse inom sig en ordförande och en vice ordförande, en kassaförvaltare, samt en biblioteksinspektör. Räkenskaperna skulle årligen öfverlämnas till två revisorer, sålunda utsedda, att Stadsfullmäktige vid de årliga valen af revisorer för granskning af Göteborgs Musei och Göteborgs Högskolas räkenskaper och förvaltning skulle bestämma, hvilka af dessa revisorer jämte deras suppleanter äfven skulle granska Stadsbibliotekets räkenskaper och förvaltning. Styrelsen skulle äga att på villkor, som den bestämmer, antaga bibliotekets tjänstemän samt fatta beslut om bokinköp o. d.

Efter reglementets fastställande utsågo Musei och Högskolans styrelser ledamöter i den nya biblioteksstyrelsen, hvilken till sin ordförande valde med. dr Rob. Fries}

Sedan dr Warburg efter sin utnämning till professor vid Göteborgs Högskola tagit afsked från bibliotekariebefattningen,

1 Beträffande biblioteksstyrelsens sammansättning i öfrigt, äfvensom de tid efter annan däri inträdda förändringarna hänvisas till den i slutet af denna skrift intagna förteckningen öfver styrelseledamöterna.

13utnämnde biblioteksstyrelsen den 18 december 1890 till hans efterträdare e. o. amanuensen vid Lunds Universitetsbibliotek L. Wåhlin, hvilken tillträdde platsen med 1891 års ingång.

Med det årsanslag, som stod det nybildade biblioteket till buds, var det en tämligen vansklig uppgift för detsamma att, utan att lämna sitt allmänt medborgerliga ändamål ur sikte, kunna något så när tillgodose Högskolans lärare med deras behof af vetenskaplig litteratur. Att detta ej kunde ske utan betydliga extra tillskott, var ju emellertid förutsedt. Redan före Stadsbibliotekets bildande hade Högskolans styrelse inköpt framlidne professor E. Löfstedts bibliotek i klassisk filologi, hvilket i synnerhet på den grekiska litteraturens område var mycket rikhaltigt. Och sedermera har Högskolan under en följd af år, särskildt då nya lärostolar inrättats, i den mån dess tillgångar medgifvit, genom anslag dels ur organisationsfonden, dels ur uppkomna besparingar lämnat biblioteket extra anslag till fyllande af de mest kännbara luckorna. Bland mera betydande samlingar, som sålunda införlifvats med Stadsbiblioteket, må nämnas professor A. Lysanders samling af latinsk litteratur (1891), sedermera (1895) kompletterad med ett urval ur professor F. W. Häggströms bibliotek, samt en del af professor Th. Wiséns samlingar i nordisk filologi (1892). Genom sistnämnda förvärf, äfvensom genom sedan företagen ytterligare komplettering, har afdelningen fornnordisk litteratur, hvilken redan förut, tack vare den Säveska samlingen, var vackert representerad i biblioteket, blifvit tämligen fullständig.1

1 Dessutom beviljade Högskolan vid tvenne tillfällen extra anslag till förvaltningskostnader och en gång ett extra anslag till inbindning samt höjde det ordinarie årsanslaget från och med år 1893 till 4,000 kr. och från och med år 1903 till 4,500 kr.

14Äfven för bibliotekets ordinarie medel företogos, när tillfälle erbjöd sig, större inköp för kompletterande af någon viss afdelning. Så inköptes 1891 en ansenlig samling zoologisk och paleontologisk litteratur, samt följande år dels ett stort antal svenska teaterpjeser, dels — med bidrag af en välvillig gynnare — en af grosshandlare C. M. Carlander i Stockholm hopbragt unik samling af Almquistiana. För öfrigt blef

Stadsbiblioteket, liksom förut Museibiblioteket, ihågkommet med talrika gåfvor af så väl myndigheter som enskilda personer. Bland dessa gåfvor må särskildt nämnas ett urval ur Svenska Akademiens upplösta bibliotek (1891) samt en betydande samling af hufvudsakligen svenskt tryck, hvilken enligt erbjudande af K. Vetenskapsakademien utvalts ur de böcker, som utgallrats ur akademiens bibliotek såsom därstädes obehöfliga (1893).

Likväl skulle det så väl för Högskolans lärare som öfriga vetenskapsidkare i staden varit förenadt med stora svårigheter att här bedrifva något forskningsarbete, därest icke Stadsbiblioteket rönt välvilligt bistånd af rikare försedda bibliotek. Redan förut hade Kungl. Biblioteket låtit Museibiblioteket tjäna som mellanhand för begagnande af dess böcker här på orten. Denna utväg för tillfälligt anskaffande af litteratur har sedermera allt flitigare anlitats samt icke varit inskränkt till Kungl. Biblioteket: äfven universitetsbiblioteken samt Sveriges öfriga statsbibliotek, liksom i flera fall också utländska, framför allt danska bibliotek, ha med stort tillmötesgående medgifvit lån af böcker och handskrifter till Göteborgs Stadsbibliotek.

Stadsbiblioteket var till en början hänvisadt till Museibi-bliotekets gamla lokaler. Men då utrymmet genast visade sig alldeles otillräckligt, uppsattes efter hand på bekostnad af Göte-

15borgs Museum ett större antal nya hyllfack. ökadt utrymme bereddes äfven därigenom, att en utanför bibliotekslokalen belägen, förut till tafvelgalleri använd sal uppläts till biblioteket och inreddes till expeditions- och läsrum, hvarjämte biblioteket fick disponera två rum i byggnadens andra våning, hvilka användes som arbetsrum. Den nya läsesalen erbjöd sittplatser för 16 personer samt inrymde det för allmänhetens fria begagnande afsedda referensbiblioteket; de flesta tidskrifter, som höllos å biblioteket, voro här framlagda i löpande årgång, hvarjämte äfven bibliotekets kataloger och bibliografiska apparat anbragts här.

Ett af de första arbetena blef att i sammanhang med inordnandet af de nya accessionerna revidera hela bibliotekets uppställning, på vederbörliga fack fördela samlingar, som hittills af brist på utrymme måst magasineras, samt, där så syntes nödigt, bilda nya afdelningar. Detta revisionsarbete var i hufvudsak afslutadt år 1893. Sedermera ha naturligtvis åtskilliga fack måst ånyo revideras och delvis fått förändrad uppställning.

Större svårighet beredde katalogiseringen. Biblioteket ägde visserligen en lappkatalog, omfattande nästan hela boksamlingen, indelad efter de olika facken och alfabetiskt ordnad inom dessa, sålunda bildande ett slags realkatalog. För de flesta afdelningarna var dessutom en kopia af lappkatalogen utskrifven i bokform, för några fanns, såsom ofvan nämndt, tryckta kataloger, hvilka likväl snart blefvo föråldrade. Utarbetad på skilda tider och efter olika grundsatser var denna lappkatalog, trots den omsorg, som nedlagts på åtskilliga afdelningars förtecknande, icke ägnad att utgöra stommen för Stadsbibliotekets blifvande kataloger. Det fanns därför intet annat val än att påbörja en fullständig nykatalogisering af hela biblioteket. Detta ar-

16bete sattes genast i gång, och under de första åren kunde tjänstemännen ägna ganska mycket tid häråt. Efter hand som de löpande göromålen ökades, och accessionerna antogo större dimensioner, blef det svårare för den fåtaliga personalen att medhinna detta arbete i önskvärd utsträckning. Först sedan biblioteket så småningom fått ökade arbetskrafter, har det blifvit möjligt att bedrifva det med större fart. För närvarande är — i stort sedt — hela boksamlingen katalogiserad med undantag för en mindre del af zoologien, större delen af teologi samt hela afdelningen medicin. De okatalogiserade afdelningarna äro likväl så uppställda, att det icke möter någon svårighet att taga reda på om ett efterfrågadt arbete finnes.

Biblioteket förtecknas förutom i en accessionskatalog, där nytillkomna böcker införas i den ordning de förvärfvas, i tvenne kataloger, bägge utskrifna på lösa blad: en nominal-och en realkatalog. Nominalkatalogen upptager i en serie alla bibliotekets böcker alfabetiskt efter författare eller annat uppslagsord jämte s. k. hänvisningslappar. Realkatalogen är i likhet med bibliotekets äldre katalog indelad efter de i biblioteket befintliga hufvudfacken och underafdelningarna samt inom de sistnämnda alfabetiskt ordnad på samma sätt som nominalkatalogen, med undantag för några fack, där — såsom å afdelningarna biografi och svensk topografi — arbetets föremål, eller — i fråga om lärda sällskaps publikationer —utgifnings-orten är bestämmande för ordningen, hvarjämte i denna katalog förklarings- och följdskrifter äro placerade efter de arbeten, till hvilka de

höra. Realkatalogen återger också boksamlingens ordning på hyllorna, med undantag likväl af att i biblioteket böckerna äro uppställda i tvenne formatklasser: folianter (till hvilka äfven räknas större kvarter) och arbeten i

3

17mindre format, äfvensom att broschyrer (obundna böcker under ioo sidor) i allmänhet äro samlade i kapslar vid slutet af hvarje afdelning. Ett arbetes plats i biblioteket bestämmes sålunda af facksignaturen jämte det på titelbladet understrukna eller eljest angifna uppslags- eller ordningsordet. För hvarje uttaget arbete inlägges en pappskifva, på hvilken bokens titel och datum för dess uttagande antecknas.

Från och med år 1901 har biblioteket tack vare redaktionens tillmötesgående kunnat i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning kvartalsvis meddela en förteckning öfver de viktigaste utländska arbeten, som biblioteket förvärfvat, en anordning, som lifligt uppskattats af publiken och äfven varit till gagn inom biblioteket.

Det var från början meningen att efterhand som de olika afdelningarna blifvit katalogiserade, komplettera och låta fullständigt inbinda dem, i den mån tillgångarna medgåfve det. Då emellertid en högst betydlig del af bibliotekets böcker var oinbunden, blef det icke på långt när möjligt att låta inbind-ningen hålla jämna steg med katalogiseringen. Först på de senare åren har man kunnat forcera inbindningsarbetet tack vare ett årligt extraanslag för inbindning å 5,000 kr., som Stadsfullmäktige beviljat för åren 1909—1915, hvarigenom biblioteket under denna tid kunnat för ändamålet årligen disponera 8,000 kr. Också närmar sig nu inbindningen af det äldre bokbeståndet sin afslutning.

Tjänstgöringen inom biblioteket besörjdes af bibliotekarien, amanuensen A. Sernström, hvilken redan 1877 anställts vid Museibiblioteket, samt af herr A. W. Björck, hvilken sedan år 1886 biträdt vid biblioteket hufvudsakligen med katalogisering och ordnande af olika afdelningar. Dessutom biträdde då-

18varande löjtnanten, numera majoren E. G. Wockatz efter välvilligt erbjudande med arbete å biblioteket under hösten 1892 samt våren 1893. Att ökade arbetskrafter behöfdes för de omfattande arbeten, som förelågo, insåg biblioteksstyrelsen till fullo, ehuru förhållandena först år 1893 medgåfvo anställande af ytterligare en tjänsteman. Till e. o. amanuens förordnades då fil. lic. Aberstén, hvilken tidigare varit anställd som e. o. amanuens vid Uppsala Universitetsbibliotek.

ALLT sedan Göteborgs Musei stiftande hade beredandet af -i* tillräckliga och lämpliga lokaler för samlingarna varit den för institutionen både viktigaste och mest svårlösta frågan, och tid efter annan hade olika förslag framkommit. Museum hade emellertid 1885 utdelningen ur Renströmska fonden erhållit 266,000 kronor till byggnadsföretag, och genom aftal med så väl Kungl. Maj:t och kronan som Göteborgs stad hade Museum vunnit dispositionsrätt öfver hela f. d. Ostindiska kompaniets hus. I oktober 1891 tillsattes en beredning med uppdrag att utreda lämpligaste sättet att afgöra byggnadsfrågan. Denna beredning ansåg den bästa utvägen vara att ombygga det gamla museihuset, men kom till den slutsatsen att hela ombyggnadsplanen måste grundas på möjligheten af att på ett eller annat sätt utom museibyggnaden bereda nya lokaler för biblioteket.

På anmodan af Musei styrelse yttrade biblioteksstyrelsen i skrifvelse af den 29 september 1892 rörande den ifrågasatta utflyttningen af biblioteket, att styrelsen ansåg det både önskligt och af behofvet påkalladt att biblioteket, så fort ske kunde, ut-bröts ur Museum såsom själfständig institution samt erhöll

19egna lokaler, ehuru styrelsen ej ansåg sig kunna afgifva något mera detaljeradt förslag rörande lämpligaste sättet för anskaffande af en ny biblioteksbyggnad. Emellertid höll styrelsen för antagligt, att, under förutsättning af att kommunen lämnade fri tomt, en dylik skulle kunna uppföras och inredas för en summa af omkring 200,000 kr.

Och då Musei styrelse efter ärendets ytterligare utredning kommit till ett slutgiltigt resultat, baseradt på bibliotekets utflyttning, afgaf biblioteksstyrelsen på anmodan af Musei styrelse den 20 oktober 1893 direkt till Stadsfullmäktige ett utlåtande, hvari biblioteksstyrelsen med hänvisning till sitt förra yttrande i ärendet förklarade, att den visserligen icke hade något att invända mot den ifrågasatta utflyttningen, men ansåg sig böra uppställa som ett oeftergifligt villkor för densamma, att Musei styrelse förband sig icke blott att bekosta flyttning

och inredning samt hyra för en af biblioteksstyrelsen godkänd lokal, intill dess biblioteket kunde erhålla egen byggnad, utan äfven att under samma tid bestrida utgifterna för lokalens uppvärmning samt för nödig betjäning.

Den 2 november s. å. biföllo Stadsfullmäktige Musei styrelses anhållan samt bemyndigade styrelsen att af räntan å byggnadsmedlen använda erforderligt belopp för bekostande af de i biblioteksstyrelsens skrifvelse omnämnda utgifterna.

Det gällde nu närmast att skaffa en någorlunda lämplig lokal, som provisoriskt kunde inhysa Stadsbibliotekets samlingar. Till en början hade man tänkt på östra delen af f. d. fattigförsörjningsanstalten utåt Stampgatan. Då emellertid en tillsatt beredning funnit, att det skulle bli förenadt med allt för stora kostnader att sätta denna lokal i brukbart skick, föreslog beredningen, efter att genom annonser ha infordrat anbud å hyres-

20lediga lokaler, en lägenhet om sammanlagdt 17 rum i andra och en mindre del af tredje våningen i huset n:r 15 vid Södra Hamngatan såsom den enligt dess mening lämpligaste lokal, som kunde vinnas för biblioteket. Sedan biblioteksstyrelsen godkänt detta förslag, förhyrdes ifrågavarande lägenhet af Musei styrelse samt inreddes på dess bekostnad för bibliotekets ändamål efter en af bibliotekarien uppgjord plan. Den 17 april 1894 tog flyttningen sin början och var fullständigt afslutad den 8 maj. Emellertid kunde läsesalen redan den 30 april öppnas i den nya lokalen, dit då också expeditionen, som under hela flyttningen fortgått utan afbrott, förlades.

ATT förskaffa biblioteket en egen byggnad måste nu blifva jLm- styrelsens förnämsta omsorg.

Tanken var icke ny. Redan 1885, då fråga var om anslag ur Renströmska fonden till utvidgande af Musei lokaler, framkom som ett alternativ ett af dåvarande bibliotekarien Warburg väckt förslag, att därest man icke kunde erhålla en summa tillräckligt stor för uppförande af ett konstmuseum eller ett naturhistoriskt museum, man skulle söka få ett anslag för uppförande af ett tidsenligt stadsbibliotek. Vid ärendets behandling hos Stadsfullmäktige vann detta förslag understöd af en minoritet. Och när Musei intendenter i slutet af år 1889 anmodats att yttra sig rörande användningen af Musei lokaler, sedan den nya flygeln åt Köpmansgatan blifvit färdig, förordade bibliotekarien Warburg i ett särskildt yttrande återupptagandet af det år 1885 väckta förslaget och påpekade, att under tiden förhållandena väsentligen ändrats, i det att de af Högskolan beslutade anslagen till biblioteket syntes båda en rik ut-

21veckling för detsamma. Genom bibliotekarien Warburgs försorg hade också en skiss till en biblioteksbyggnad blifvit utarbetad af arkitekten H. Hedlund.

Nu var biblioteket emellertid skildt från Museum och styrelsen fick börja frågans utredning på nytt. Samtidigt med att biblioteksstyrelsen bifallit Musei hemställan om bibliotekets utflyttning, tillsatte den en beredning med uppdrag att afgifva yttrande om lämpligaste sättet att åstadkomma en ny biblioteksbyggnad, och utsåg till ledamöter i denna beredning professorerna E. Carlson och K. Warburg samt bibliotekarien.

Den 20 november 1893 inkom beredningen till styrelsen med ett betänkande, hvari den uttalade som sin mening, att enda sättet för vinnande af det afsedda målet vore, att vid närmast förestående utdelning ur Renströmska fonden söka erhålla nödiga byggnadsmedel — något som för öfrigt redan påpekats i en skrifvelse från Musei styrelse till Stadsfullmäktige — samt hos Stadsfullmäktige anhålla om upplåtande af lämplig tomt.

Då det kommit till beredningens kännedom, att önskningar uttalats, att en ändamålsenligare lokal måtte vinnas för stadens arkiv, fann beredningen det vidare böra tagas i öfvervägande, om icke planen att förskaffa stadsarkivet bättre lokal kunde förverkligas i sammanhang med bibliotekets nybyggnad på så sätt, att biblioteket och arkivet förenades i en byggnad och ställdes under gemensam förvaltning. Beredningen hade dessutom anmodat arkitekten H. Hedlund att efter en af bibliotekarien uppgjord plan utarbeta en ny byggnadsskiss.

Med anledning af detta betänkande beslöt styrelsen den 26 januari 1894 att hos Magistraten hemställa om tillsättande af en kommitté för att yttra sig angående den ifrågasatta föreningen af stadens arkiv med biblioteket. En sådan kommitté kom

22också till stånd, bestående af dåvarande justitierådmannen H. Lindbäck, stadskamreraren P. Andrén med

dåvarande kammarför-vandten F. Hegardt såsom suppleant, professor E. Carlson, bibliotekarien samt professor K. Warburg. Af flera skäl blef denna kommittés arbete fördröj dt, så att den först den 6 december afgaf sitt utlåtande, hvari tillstyrktes, att vissa äldre serier af stadsarkivet som depositum öfverlämnades till Stadsbiblioteket, när det erhållit egen byggnad, under det att öfriga delar af arkivet såsom behöfliga för de dagliga gör omålen å Rådhuset tills vidare borde där förvaras, intill dess Magistraten kunde finna skäligt, att ytterligare någon del öfverflyttades. Den 5 februari 1895 biföll Magistraten i hufvudsak beredningens hemställan, men ansåg att det lämpligen borde anstå med sökande af Kungl. Maj:ts tillstånd till den sålunda beslutade åtgärden, till dess bibliotekets byggnadsfråga erhållit sin slutliga lösning, hvarom den i sin tid förväntade biblioteksstyrelsens meddelande.1

1 Detta beslut kom aldrig att leda till någon åtgärd. Det visade sig nämligen, att Stadsbiblioteket vid tiden för inflyttandet i den nya byggnaden vunnit en tillökning, som man icke kunnat förutse, och att det därför icke kunde bereda plats för arkivet utan mer än väl behöfde byggnaden i sin helhet för eget behof. Då med anledning af en motion i Stadsfullmäktige af herr A. Carlander år 1903 frågan om ordnandet af stadens arkivväsen å nyo bragtes å bane, upptogs visserligen tanken på arkivets förbindande med biblioteket, och den för ärendets utredande tillsatta beredningen hade låtit utarbeta två alternativa förslag till tillbyggnad af biblioteket, men företagna kostnadsberäkningar gåfvo vid handen, att båda förslagen skulle ställa sig alltför dyrbara. Som bekant blef slutliga lösningen den, att sedan Stadsfullmäktige förklarat sig villiga att lämna fri tomt och ett bidrag till byggnadskostnaderna, 1908 års riksdag beslöt inrättande af ett landsarkiv i Göteborg.

23Innan detta ärende hunnit slutbehandlas, hade emellertid förvaltningen af Renströmska fonden anmält hos Stadsfullmäktige, att den afsatt 500,000 kronor för utdelning år 1894.

Med anledning häraf beslöt biblioteksstyrelsen, hvilken genom professor E. Carlsons försorg af byggmästarefirman J. Dähn erhållit ett detaljeradt kostnadsförslag å uppförande af en biblioteksbyggnad i enlighet med den föreliggande skissen, slutande på en summa af 178,000 kronor, att hos Stadsfullmäktige anhålla att vid den förestående utdelningen ur Renströmska fonden erhålla dels 200,000 kronor till uppförande och inredning af en biblioteksbyggnad, eventuellt afsedd att inrymma äfven någon del af stadens arkiv, dels 50,000 kronor att efter hand intill nästa utdelning ur fonden användas för bokinköp, dels ock slutligen 100,000 kronor att under namn af »Renströmska biblioteksfonden» bilda en särskild fond, hvars räntor skulle i enlighet med biblioteksstyrelsens beslut användas för betäckande af de ökade förvaltningskostnader och andra utgifter, en egen biblioteksbyggnad måste medföra.

Styrelsens ofvannämnda framställning upptogs som egen motion i Stadsfullmäktige af fil. dr Ph. Leman, direktör M. Olbers och professor E. Carlson.

Den beredning, som hade att yttra sig öfver de inkomna förslagen till användning af de Renströmska utdelningsmedlen, hemställde om bifall till biblioteksstyrelsens anhållan, sedan den under hand skaffat sig kännedom om, huru styrelsen tänkt sig den årliga budgeten för institutionen. Därjämte föreslog beredningen, att den summa, hvarmed utdelningsfondens ränta vid årets slut kunde komma att öfverskjuta det till utdelning redan medräknade räntebeloppet, skulle tilldelas Göteborgs Stadsbibliotek såsom tillägg till dess byggnadsanslag.

24Då ärendet den 20 december 1894 förekom till slutgiltigt afgörande hos Stadsfullmäktige, beviljade dessa med 42 röster mot 15 ett anslag af 200,000 kronor för uppförande af en biblioteksbyggnad, eventuellt afsedd att inrymma äfven en del af stadsarkivet, förlagd å plats, som Stadsfullmäktige ville på ansökan af biblioteksstyrelsen anvisa. Minoriteten röstade för att ett anslag af 200,000 kronor skulle beviljas styrelsen för Göteborgs Stadsbibliotek, att jämte upplöpande räntor af styrelsen användas för Stadsbiblioteket i enlighet med förslag, som det skulle uppdragas åt styrelsen att uppgöra samt Stadsfullmäktiges pröfning och godkännande underställa. Dessutom beviljade Stadsfullmäktige 50,000 kronor till bokinköp samt, med 44 röster mot 12, 100,000 kronor till en biblioteksfond. Däremot tilldelades det ränteöfverskott, hvilket enligt beredningens förslag likaledes skulle tillfallit biblioteket, Göteborgs Arbetareinstitut. Vid beviljandet af dessa anslag fäste Stadsfullmäktige det villkor, att Stadsbiblioteket skulle ställas under en särskild inför Stadsfullmäktige ansvarig

styrelse, hvilken bland annat årligen skulle underställa Stadsfullmäktiges pröfning den för nästföljande år uppgjorda budgeten. Dessutom anmodade Stadsfullmäktige styrelsen att inkomma med förslag till sådana ändringar i det då gällande reglementet för biblioteket, som föranleddes af nu fattade beslut, hvarvid skulle iakttagas, att ett visst antal af styrelsens medlemmar skulle väljas af Stadsfullmäktige.

I enlighet med Stadsfullmäktiges beslut gick biblioteksstyrelsen ofördröj ligen i författning om uppgörande af förslag till nödiga ändringar i reglementet för biblioteket. Detta förslag fastställdes af Stadsfullmäktige den 31 januari 1895 °ch är ännu i hufvudsak gällande. De viktigaste förändringarna

4

25gällde styrelsens sammansättning: denna skulle bestå af nio ledamöter, fyra utsedda af Stadsfullmäktige, en af Magistraten, två af Högskolans styrelse, en af Musei styrelse samt bibliotekarien såsom själfskrifven ledamot. Dessutom upphäfdes biblioteksinspektörsbefattningen. År 1904 antogs en förändring i fråga om styrelseledamöternas antal, i det att Göteborgs K. Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle skulle äga att tillsätta en ledamot utöfver de förutvarande nio. För närvarande är styrelsen betänkt på att framlägga förslag till ett nytt reglemente.

Bestämmandet af platsen för den nya biblioteksbyggnaden föregicks af vidlyftiga utredningar och ett lifligt meningsbyte. Den 28 februari 1895 tillsatte styrelsen en beredning med uppdrag att framlägga förslag å tomter, som kunde ifrågakomma. Till ledamöter i denna beredning, hvilken hos sakkunniga personer borde söka nödiga upplysningar, utsågos professor E. Carlson, direktör M. Olbers samt bibliotekarien. De platser, vid hvilka beredningen särskildt fäst sig, voro den s. k. Bälte-spännareplatsen midt för stora teatern, en tomt i Kungsparken mellan Karl Gustafsgatans och Erik Dahlbergsgatans förlängningar, tvenne alternativ i Vasaparken, ett utmed Vasagatan och ett utmed Götabergsgatan, samt Hagatorget.

Sedan sakkunniga efter anmodan yttrat sig om dessa platser i afseende på grundens beskaffenhet och disponibel areal liksom om en ytterligare ifrågasatt tomt i Kungsparken väster om Viktoriagatans förlängning, beslöt styrelsen att som byggnadsplats för biblioteket förorda i främsta rummet tomten i Kungsparken mellan Karl Gustafs- och Erik Dahlbergsgatornas förlängningar samt i andra rummet tomten i Vasaparken utmed Götabergsgatan. Mot detta beslut anfördes fyra reservationer,

26hvarvid tre ledamöter i första rummet ville förorda Hagatorget och en Vasaparken. Sedan Ga tu- och Vägförvaltningen och Drätselkammaren förordat Hagatorget — Drätselkammarens utlåtande var dock åtföljdt af tre reservationer — tillsatte Stadsfullmäktige en beredning för att yttra sig om bibliotekets tomtfråga och en del härmed i sammanhang stående frågor. Denna beredning föreslog Hagatorget som byggnadsplats för biblioteket — tre reservanter förordade Vasaparken. När ärendet slutligen den 15 oktober 1896 förekom hos Stadsfullmäktige, beslöts med 34 röster mot 15 att åt biblioteket anvisa en byggnadstomt å Hagatorget om 5,570 kvm.; minoriteten röstade för platsen i Vasaparken.

Så snart Stadsfullmäktige fattat ofvannämnda beslut, gick styrelsen i författning om uppgörande af detaljerade ritningar och anmodade arkitekten Hedlund att i samråd med bibliotekarien omarbeta den förut uppgjorda skissen. Sedan arkitekten Hedlund utfört ifrågakommande omarbetning af ritningarna, anmodade styrelsen byggmästaren F. O. Peterson att uppgöra ett kostnadsförslag för byggnaden. Styrelsen fann de uppgjorda ritningarna, så väl hvad byggnadens inredning som dess yttre angick, särdeles tilltalande, men då den beräknade kostnaden öfverskred tillgängliga medel, beslöt den öfversända ritningarna till närmare granskning af Kungl. Bibliotekets arkitekt, professor G. Dahl, med anhållan, att han ville, jämte omdöme öfver ritningarna i dess helhet, gifva anvisningar och förslag, hvarigenom kostnaden lämpligen kunde nedbringas. Sedan ritningarna granskats af professor Dahl samt i samråd med denne och bibliotekarien äfven af trenne framstående biblioteksmän i Stockholm, afgaf professor Dahl ett utlåtande, hvari han efter ett särdeles fördelaktigt totalom-

27dome om ritningarna meddelade några alternativa förslag till förenklingar och inskränkningar.

Sedan styrelsen pröfvat de olika förslag, som sålunda framlagts, uttalade den sig för vissa förändringar, afsedda

att nedbringa kostnaden, enligt hvilka arkitekten Hedlund företog en ytterligare omarbetning. Som en ledande grundsats vid dessa förändringar betraktade styrelsen att icke vidtaga sådana inskränkningar, som framdeles skulle menligt inverka på byggnadens utvidgning: exempelvis ansåg styrelsen det lämpligare att tills vidare lämna en af de tre tilltänkta bokvåningarna oinredd, än att företaga en mera väsentlig inskränkning af husets bredd, hvilket alternativt föreslagits. Vidare fann styrelsen sig böra till grund vid uppgörande af det nya kostnadsförslag, hvarom den anmodat byggmästaren F. O. Peterson, lägga fasad af tegel, ehuru styrelsen fortfarande hyste förhoppning, att vid byggnadens utförande natursten delvis kunde komma till användning. Den 18 mars 1897 inlämnade styrelsen de omarbetade ritningarna, åtföljda af det nya kostnadsförslaget, till Stadsfullmäktige med anhållan, att styrelsen måtte efter utlyst entreprenad med alternativa förslag i afseende på fasadmaterialet få uppföra biblioteksbyggnaden i hufvudsaklig öfverensstämmelse med dessa ritningar och med användande af bästa möjliga material, som en kommande entreprenad visade med tillgängliga medel kunna åstadkommas. Denna anhållan bifölls af Stadsfullmäktige den 1 april.

Styrelsen hade sålunda både byggnadsplats och af Stadsfullmäktige fastställda ritningar: det återstod nu att bringa byggnaden till utförande. För detta ändamål tillsatte styrelsen en byggnadskommitté, bestående af öfverstelöjtnant A. Braune, konsul J. Ekman, grosshandlare C. Wijk, professor J. Vising

28och bibliotekarien. Byggnadskommittéen utlyste den 10 juni 1897 allmän entreprenad å uppförande af biblioteksbyggnaden med alternativ i afseende på fasadmaterial. Fyra anbud inkommo, men då de alla visade sig för höga i förhållande till de disponibla medlen, kunde byggnadskommittéen icke antaga något af dem. Enda utvägen var att än en gång omarbeta ritningarna, i afsigt att nedbringa kostnaderna.

Den 27 december s. å. beslöt byggnadskommittéen att utlysa allmän entreprenad å uppförande af biblioteksbyggnaden i enlighet med de förändrade ritningarna. Bland de sju anbud, som nu inkommo, beslöt byggnadskommittéen att antaga det af byggmästarefirman J. Dähn ingifna, hvilket uppgick till 195,500 kronor. Detta anbud afsåg visserligen det alternativ, enligt hvilket byggnaden skulle utföras med tegel som väsentligt fasadmaterial, men så lifligt kommittéen än önskat att gifva byggnaden en gedignare utstyrsel, ansåg den sig icke kunna uppskjuta byggnadsfrågan vidare, och sedan byggnadskommittéens beslut godkänts af biblioteksstyrelsen i dess helhet, undertecknades kontraktet med byggmästarefirman J. Dähn den 15 februari 1898. Omedelbart därpå började grundläggningsarbetet.

Emellertid ansågo rikmän inom samhället, att då en viktig kulturinstitution skulle skaffa sig ett eget hem, detta i sitt yttre borde vara ändamålet värdigt, och då de anvisade medlen icke räckte till att åstadkomma någon mera monumental byggnad, utfyllde de med högsint frikostighet de bristande tillgångarna. Herrar Aug. Röhss, Rob. Dickson, C. Wijk, P. Furstenberg, A-B. D. Carnegie & Co., Johansson & Carlander samt J. Edv. Levisson ställde till byggnadskommittéens förfogande en summa af sammanlagdt 34,000 kronor för att möjliggöra an-

29vändande af kalksten i fasaderna till den utsträckning, som de uppgjorda ritningarna ursprungligen afsett, och kort därefter öfverlämnade herrar I. Wcern, E. Wijk samt Larsson, Seaton & Co. en summa af 3,000 kronor i och för utbyte af det tegel, som varit afsedt att användas i vissa delar af fasaden, mot en tegelsort, som vore mera lämplig i förening med kalkstenen.

Oafsedt tillfälliga afbrott, beroende på väderleksförhållanden eller andra omständigheter, fortgick sedermera byggnadsarbetet ostördt. Vid slutet af år 1898 stod byggnaden under tak, och den 26 juni 1900 kunde den slutgiltigt afsynas. Åtskilligt inredningsarbete återstod emellertid, så att först på sensommaren 1900 byggnaden stod färdig att mottaga bibliotekets samlingar.

Ehuru inredningsarbetet ej var fullt afslutadt, påbörjades bibliotekets flyttning den 6 augusti 1900. Den 27 s. m., då det mesta af själfva hufvudsamlingen var öfverfördt, förlades expeditionen, hvilken under tiden icke behöft inställas, till nybyggnaden, hvars stora läsesal då öppnades för allmänheten. Flyttningsarbetet afbröts nu för några dagar, men återupptogs den 3 september och var fullständigt afslutadt den 27 s. m. Flyttningen utfördes på samma sätt som förra gången, så att böckerna i samma ordning, i hvilken de stått på hyllorna, ställdes i två eller tre rader i öppna, med nummer försedda trälådor, hvilka tillverkats särskildt för detta ändamål. Medan ett visst

antal lådor bortfördes, packades en ny omgång, vid hvars framkomst till nybyggnaden de först afsända voro tömda o. s. v.

Den 6 oktober ägde den högtidliga invigningen rum, till hvilken inbjudning utfärdats till Stadsfullmäktige, Magistratens ledamöter, Högskolans styrelse och lärare, Musei styrelse och tjänstemän, m. fi. korporationer. Högtidstalet hölls af

30biblioteksstyrelsens ordförande professor J. Vising, hvarefter Stadsfullmäktiges ordförande professor A. Wijkander, sedan han ägnat några ord åt Sven Renströms minne samt framfört samhällets tack till alla, som medverkat vid byggnadens uppförande, förklarade densamma öppnad. Bibliotekarien hade till invigningen utgifvit en festskrift.

Räkenskaperna för biblioteksbyggnadens uppförande och inredning visade en slutsumma af utgifter å 290,684 kronor 3 öre samt ett öfverskott å 193 kronor 95 öre, hvilket öfverskott biblioteket fick använda för komplettering af inventarier. De för ändamålet disponibla medlen utgjorde nämligen 290,877 kronor 98 öre, hvaraf 238,353 kronor 46 öre utgjorde den af Stadsfullmäktige anvisade byggnadsfonden jämte därå upplupen ränta, 37,090 kronor 21 öre gåfvomedel med ränta samt 15,434 kronor 31 öre räntebesparingar å Renströmska biblioteksfonden.

Kostnaderna för bibliotekets flyttning uppgingo till 1,675 kronor 80 öre.

BYGGNADEN är uppförd å sockel af granit, med användande af Siegersdorfertegel och Yxhultskalksten i förening till fasadmaterial; portalen är utförd i Ekebymarmor — en gåfva af Yxhults stenhuggeriaktiebolag.

Bottenvåningen inrymmer förutom en större vestibul, expeditionslokal, en större och en mindre läsesal, bibliotekariens rum med ett brandfritt hvalf, ytterligare två arbetsrum, packrum m. m. I vestibulen äro anbragta två marmortaflor, afsedda att upptaga namnen å bibliotekets främste gynnare. Följande namn äro för närvarande inristade, å den ena taflan: Sven Renström, August Röhss, Anders Wilhelm Levgren, Pontus Für-

31Stenberg, Carl Wijk, Melcher Lyekholm, Gabriel Heyman, samt å den andra: Sven Adolf Hedlund, James J:son Dickson, Robert Dickson, A.-B. D. Carnegie & Co., Carl Fredrik Wcern, Oscar Ekman, Sophie Ekman f. Kurck, Erie Hallin, Harald Bildt.

I expeditionslokalen äro bibliotekets lappkataloger uppställda. Då de härför afsedda hyllorna börjat visa sig otillräckliga, har man i år gått i författning om att anordna dubbelkapslar för nominalkatalogen, hvarigenom fördubbladt utrymme vinnes för dess uppställning. För underlättande af lånerörelsen har för några år sedan å ett vid utlåningsdisken fäst mindre bord uppsatts ett på kullager hvilande vridbart skåp, hvilket på två motstående sidor är försedt med fack för förvarande af lånesedlarna. Efter hand ha i expeditionslokalen uppsatts gipsmedaljonger och byster af personer, som varit af betydelse för bibliotekets utveckling, några skänkta af ifrågavarande personers familjer. Sålunda finnas nu medaljonger af Sven Renström, Per Wieselgren, A. W. Levgren, Lars Månsson i Tranemåla och C. F. Wcern samt byster af James J:son Dickson, August Röhss och S. A. Hedlund. Äfvenså är här anbragt en af bokhandelsfirman Wettergren & Kerber skänkt byst af Viktor Rydberg.

Genom en scagliolvägg med stora rutor af spegelglas är detta rum skildt från den mot norr vettande stora läsesalen, som har 41 sittplatser med ett särskildt bord för hvarje person. Belysningen sker dels genom takljus dels genom vid hvarje läsbord fästa lampor med golfkontakt. Längs södra väggen äro så väl nere i salen som å det där befintliga galleriet uppförda hyllor för referensbiblioteket, och hyllfack äro dessutom inrättade, i hvilka tidskrifter äro framlagda i löpande årgång. År 1901 beställde herr P. Furstenberg af artisten C. Wilhelmson en större allegorisk målning för smyckande af vägg-

32EXPEDITIONSLOKALENSTORA LÄSESALENLILLA LÄSESALENPLAN AF BOTTENVÅNINGEN

PLAN AF FÖRSTA BOKVÅNINGENfältet öfver tidskriftshyllan å läsesalens fondvägg. Salen pry-des dessutom af ett af konsul Joh. E. Ekman skänkt pendelur i rödlackeradt och förgylldt fodral, samt af en gipsrelief af Pontus Wikner, skänkt af herrar Wettergren & Kerber. Lilla läsesalen, som är dekorerad med vägg- och

takpanel, är afsedd dels att erbjuda arbetsplatser åt forskare, som i och för allvarligare studier önska mera lugn och behöfva större utrymme än stora läsesalen kan erbjuda, dels äfven att tjäna som sessionsrum för styrelsen. Dessutom har biblioteket genom detta rum fått en utväg att kunna bjuda ett hem åt härvarande vetenskapliga sällskap och liknande föreningar. För närvarande är salen regelbundet upplåten åt Göteborgs Kungl. Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle, Göteborgs Läkaresällskap, Göteborgs Folkskoll äraresällskap samt några sammanslutningar af mera privat natur. Längre eller kortare tid har salen användts äfven af andra sällskap, bl. a. af Göteborgs Prästkonferens, intill dess denna sammanslutning upplöstes, liksom den understundom tagits i anspråk för tillfälliga möten och kommittéer.

Från bottenvåningen leda två trappor upp till bokmagasinet. Detta är uppdeladt i tre 2,4 m. höga halfvåningar. Hvarje bokvåning utgöres af en enda sal, som sträcker sig öfver hela byggnadens vidd. Hyllfacken, hvilka äro dubbelsidiga och utgå vinkelrätt från långväggarna med lämnande af en fri gång i salens midt äro så anordnade, att mellan hvarje par af hyllfack befinner sig ett fönster. Hyllorna, liksom ståndarna, äro utförda af trä. Samtliga hyllor, med undantag af den nedersta, äro flyttbara och hvila på hyllstöd af mässing med excentriskt anbringad tapp, i och för hvilkas infästande ståndarna äro försedda med borrhål i dubbla rader. Här och hvar finnas afbrott i hyllkonstruktionen; å de härigenom uppkomna lediga plat-

37serna äro anbringade arbetsbord, skåp för kartor och planscher o. d. Till en början utfördes endast de två nedersta bokvåningarna. Hyllfacken i dessa våningar upptaga sammanlagdt i,080 kvm.

Utrymmet öfver bokvåningarna anordnades till förvaring af bytesskrifter, öfver hvilka biblioteket disponerade.

Källarvåningen inrymmer vaktmästarebostad, värmeledningsapparaten, ekonomikällare och en större lokal för förvarande af tidningar, hvilken sistnämnda lokal dock icke inreddes genast.

Elektrisk belysning inleddes till en början endast i botten-och källarvåningarna.

I öfrigt har man gifvetvis vid val af material och konstruktionssätt sökt göra byggnaden så brandsäker som möjligt.

UNDER de förberedande arbetena för nybyggnaden samt under byggnadsarbetets fortgång hade biblioteket i sin provisoriska lokal haft att kämpa med ganska stora svårigheter, hvilka med hvarje år ökades. Otvifvelaktigt var denna lokal den lämpligaste, som för tillfället stod till buds, men ingalunda var den ägnad att hysa bibliotekets samlingar under så lång tid, som nu blef fallet. Utrymmet blef snart nog för trångt, och man måste tillgripa allehanda allt annat än biblioteksmässiga åtgärder, såsom att ställa böcker i dubbla rader, placera dem liggande öfver bokraderna på hyllorna, uppstapla dem i högar eller rent af magasinera åtskilliga partier. Dylika anordningar försvårade naturligtvis i hög grad expeditionen, och på åtskilliga afdelningar uppkommo betänkliga rubbningar i ordningen.

38Och under allt detta var biblioteket stadt i rask tillväxt. Högskolan beviljade vid flera tillfällen extra anslag för inköp af behöflig litteratur. Styrelsen begagnade sig också, så vidt tillgångarna medgåfvo, af tillfällen som erbjödos att med biblioteket införlifva större eller mindre samlingar. Sålunda inköptes 1896 en samling naturvetenskaplig, särskildt zoologisk litteratur, 1897 likaledes en åt biblioteket hembjuden samling zoologiska arbeten, 1897 och i899 ett större antal värdefulla verk, hufvudsakligen inom den romanska filologiens område. Och den välvilja från allmänhetens sida, biblioteket förut så ofta fått röna, förnekade sig ej heller nu. Bland de mera betydande gåfvor, som under denna period kommo biblioteket till del, må följande nämnas. År 1894 erbjöd godsägaren A. Abrahamson å Nääs biblioteket att ur hans boksamling uttaga hvad som kunde vara för detsamma önskvärdt att äga, hvarigenom biblioteket erhöll ett hundratal band äldre svensk och utländsk litteratur. År 1897 lyckades det biblioteket, tack vare bidrag af herr C. Wijk, att förvärfva fyra ytterst sällsynta svenska reformationsskrifter, hvilka tillhört komminister L. F. Palmgren, och bland hvilka framför allt må framhållas ett visserligen defekt, men unikt exemplar af den äldsta svenska psalmbok, som bevarats till vår tid. Samma år inropades å auktion i Stockholm ett betydligt antal äldre och nyare svenska dramatiska skrifter ur grosshandlaren A. Abramsons samling för medel, som hrr R. Dickson, A.-B. D. Carnegie & Co., C. Wijk, J. Ekman, O.

Hasselblad, I. Wcern och K. Warburg ställt till bibliotekets förfogande. En samling af hufvudsakligen dansk och norsk skönlitteratur öfverlämnades äfvenledes detta år till biblioteket af professor K. War-

39burg, hvilken för öfrigt vid flera tillfällen ihågkommit biblioteket med värdefulla gåfvor.

År 1898 inköpte grosshandlaren m. m. Aug. Röhss och skänkte till Stadsbiblioteket det bekanta Tranemålabiblioteket. Denna

samling, som under en lång följd af år och med stora omkostnader hopbragts af f. d. ledamoten af riksdagens andra kammare Lars Månsson i Tranemåla, omfattade öfver 25,000 n:r, företrädesvis äldre och nyare skandinavisk litteratur. Denna gåfva

— den största och värdefullaste bok-gåfva biblioteket någonsin erhållit

— var särdeles välkommen, då härigenom den i ett ungt bibliotek naturliga bristen på äldre litteratur i högst väsentlig mån af hjälptes, hvarjämte äfven många luckor i den nyare litteraturen utfylldes.

Grosshandlare Röhss bekostade äfven Tranemåla-bibliotekets hitförande och bestämde, att de medel, som kunde vinnas genom försäljande af dupletter ur detsamma, skulle användas till inbindning af i samlingen befintliga oinbundna böcker samt till kompletterande af defekter.

Äfven följande år fick biblioteket mottaga en storartad donation. Framlidne grosshandlaren A. W. Levgrens sterbhusdel-ägare läto nämligen i skrifvelse af den 19 maj 1899 meddela, att de med kännedom om det lifliga intresse, hvarmed den aflidne följt Stadsbibliotekets utveckling, beslutit att till biblioteket såsom gåfva öfverlämna samtliga de i hans efter-

40

AUGUST RÖHSSlämnade boksamling befintliga böcker, tidskrifter och tidningar, hvilka biblioteket icke förut ägde, men skulle vilja inför-lifva med sina samlingar. Med anledning häraf har biblioteket ur A. W. Levgrens boksamling uttagit icke mindre än 3,064 nummer, till större delen bestående af nyare utländska arbeten inom olika fack, särskildt historia, biografi och geografi.

Det var naturligtvis icke möjligt att inrymma vare sig Trane-måla-biblioteket eller den Levgrenska samlingen i bibliotekets trånga lokaler: genom välvilligt erbjudande af försäkringsaktiebolaget Svea fick biblioteket tills vidare magasinera dessa samlingar å en för ändamålet särdeles lämplig vindsplats i bolagets hus vid Drottninggatan.

UNDER de femton år, som förflutit sedan biblioteket tog sitt nya hem i besittning, har det varit rikligt tillfälle att pröfva, huru bygget utfallit. Och det har visat sig, att byggnaden är synnerligen omsorgsfullt och solidt uppförd. Om det undantages att asfaltbeläggningen å taket år 1907 fick en större spricka, som dock ej härledde sig från någon sättning i byggnaden, har man icke behöft vidtaga andra reparationer än smärre dylika, som efterhand alltid bli nödiga.

Bibliotekets inredning och de olika anordningarna inom detsamma ha också i allt väsentligt visat sig motsvara krafven på ett tidsenligt och praktiskt inrättadt bibliotek. En del olägenheter voro förutsedda och berodde på de förenklingar och inskränkningar, som byggnadskommittéen nödgats vidtaga för att icke öfverskrida de disponibla byggnadsmedlen. Sålunda var bokhissen mellan expeditionen och bokmagasinet från början anordnad att drifvas med handkraft, men ombyggdes redan

6

41år 1903 för elektrisk drift. Men äfven den sålunda ändrade hissen har på senare tid börjat fungera mindre tillfredsställande, hvarför den, så snart tillfälle därtill kan beredas, måste utbytas mot en ny. Värmeledningen visade sig vid starkare köld vara mindre tillfredsställande. Man föreställde sig, att detta berodde därpå, att golf med trossbotten icke var inlagdt i det öfversta bjälklaget, men då sedermera den öfversta bokvåningen blifvit utförd, kvarstod icke desto mindre denna olägenhet, hvarför värmeelementen i bokmagasinet år 1914 utökades.

I fråga om inventarier hade man, i synnerhet i bokmagasinet, inskränkt sig till det nödvändigaste, men under årens lopp ha dessa småningom kompletterats, fastän åtskilligt ännu saknas. En mindre tryckpress och en skärmaskin ha anskaffats o. s. v. Lokaltelefon har inrättats och vid olika tillfällen förbättrats och utvidgats. Och slutligen må nämnas att år 1914 elektrisk belysning inledts i hela bokmagasinet; belysningen sker där genom flyttbara, af metalltrådsgaller omgifna lampor.

Värre var det med utrymmet. Under den långa tid, som upptagits af förberedelserna för nybygget och själfva byggnadsarbetet, hade, som ofvan omförmälts, biblioteket tillvuxit i en utsträckning, som man icke kunnat tänka sig, och efter inflyttningen visade det sig genast, att de beräkningar, man gjort i afseende på utrymmet, alldeles icke höllo streck. Redan år 1903, då en ny utdelning ur Renströmska fonden förestod, såg sig därför styrelsen föranlåten att hos Stadsfullmäktige anhålla icke blott om ett anslag af 50,000 kronor att efter hand användas till bokinköp och inbindning utan äfven om ett anslag af 16,500 kronor för inredning af tredje bokvåningen och komplettering af inventarier. Denna framställning, hvilken som egen motion upptagits af herrar Ph. Leman, G. Ekman och

42R. Röding, bifölls af Stadsfullmäktige hvad beträffade anslaget till bokinköp och inbindning, hvaremot det ytterligare anslaget å 16,500 kronor afslogs. Att Stadsfullmäktige dock till fullo insågo behofvet af byggnadens fullständiga inredning, framgick däraf, att i beslutet intogs den bestämmelsen, att de för bokinköp och inbindning beviljade medlen jämväl — därest och i den mån Stadsfullmäktige på särskild framställning funne skäl sådant medgifva — finge användas till inredning af tredje bokvåningen och komplettering af inventarierna. Af denna utväg kunde styrelsen likväl icke begagna sig, då härigenom planen för bokinköpen helt och hållet skulle ha blifvit rubbad.

Emellertid blef trängseln å bokhyllorna allt större, och det var endast med möda ordningen kunde upprätthållas. År 1907 upptog styrelsen därför i sitt budgetsförslag ett anslag å 26,798 kronor för inredning af den tredje bokvåningen och tidningskällaren samt anskaffande af en del inventarier, hvilket anslag också beviljades af Stadsfullmäktige. I början af år 1909 var inredningsarbetet, hvilket i hufvudsak utförts af byggmästarefirman F. O. Peterson & Söner, fullständigt afslutadt. Fastän det under arbetets gång visat sig nödigt att vidtaga åtskilliga icke förutsedda åtgärder, hade det likväl lyckats styrelsen att tack vare fördelaktiga entreprenadarbeten nedbringa de efter vederbörliga kostnadsförslag beräknade utgifterna så, att den kunde till stadskassan återbära 3,000 kronor. Den 29 april påbörjades inflyttandet af böcker i den nya våningen. Då det emellertid gällde att skaffa ökadt utrymme åt alla afdelningar, som voro i behof däraf, måste flyttningen omfatta hela boksamlingen, så att denna kunde bli spridd någorlunda likformigt öfver det disponibla hyllutrymmet. Flyttningen af det egentliga bokbeståndet, hvilken leddes af vice bibliotekarien Aberstén, afslutades

43den 22 maj. På hösten flyttades bibliotekets lager af bytesskrifter m. m., som provisoriskt förvarats i källaren, upp till vinden, där en enkel hyllinredning blifvit uppsatt.

Härmed hade biblioteket fått sin hyllyta ökad med hälften af det förra utrymmet. Redan nu börjar det emellertid att bli trångt på flera ställen, och äfven om något ökadt utrymme kan vinnas genom utsortering af en del rester från olika gåfvor och undanskaffande af dupletter samt — i någon mån — genom uppförande af nya hyllfack, är åstadkommande af en tillbyggnad till biblioteket af största vikt, och denna fråga får icke undanskjutas för länge, om institutionen skall kunna utvecklas som hittills och tillfredsställande fylla sin uppgift.

Äfven vid 1912 års utdelning ur Renströmska fonden gjorde styrelsen en hemställan om ett anslag af 50,000 kronor för bokinköp och inbindning, hvilken hemställan i Stadsfullmäktige framfördes af herr O. Mannheimer. Stadsfullmäktige afslogo emellertid denna framställning och beslöto att täcka den härigenom uppkommande bristen i bibliotekets budget genom uttaxerade medel.

Den hastiga tillväxten af boksamlingen berodde icke minst på de många och delvis omfångsrika bokgåfvor, som äfven under denna period kommit biblioteket till del. Bland dessa må här nämnas följande. År 1901 skänkte grosshandlare C. Wijk dr C. A. Westerlunds malakologiska boksamling, sedan Göteborgs Museum förut inlöst dennes dyrbara snäcksamling. Följande år öfverlämnade sterbhusdelägarna efter framlidne presidenten C. F.

Wcern och hans likaledes aflidna maka till Stadsbiblioteket alla de böcker inom vissa fack, som det icke förut ägde men skulle vilja införlifva med sina samlingar. På grund af detta frikostiga anbud kunde biblioteket uttaga omkring 1,300

44nummer af hufvudsakligen historiskt, geografiskt, statsvetenskapligt och geologiskt innehåll förutom en större samling kommittébetänkanden m. m. Samma år skänkte herr M. Lyck-holm framlidne karantänsmästaren dr A. W. Ljungmans till omkring 1,000 nummer uppgående boksamling, omfattande böcker rörande fiske och fiskerilagstiftning samt naturvetenskapliga och statsvetenskapliga arbeten. År 1903 fick biblioteket af en person, som ville vara okänd, mottaga framlidne museiintendenten dr A. J. Stuxbergs boksamling af företrädesvis naturvetenskapligt innehåll — nu torde det böra nämnas, att gifvaren var numera aflidne byggmästaren F. O. Peterson. Vidare skänkte konsul O. Ekman, fru Sophie Ekman f. Kurck, samt dåvarande sekreterarna i utrikesdepartementet E. Hallin och H. Bildt framlidne öfverbibliotekarien grefve C. Snoilskys efterlämnade, ytterst dyrbara bibliotek. Denna samling, som alltigenom bär prägeln af sin ägares varma intresse för vår litteratur och hans utsökta smak, tillförde biblioteket en rik samling af särskildt äldre och sällsynt svensk litteratur och litteratur om Sverige i enastående vackra exemplar. Slutligen erhöll biblioteket samma år aflidne domprosten K. U. Nylanders boksamling, skänkt af konsul O. Ekman samt grosshandlarna C. Wijk och H. Ahrenberg. År 1904 ställde konsul Joh. E. Ekman nödiga medel till bibliotekets förfogande för inköp af ett större antal arbeten (närmare 1,200 band) å auktionen öfver framlidne danske riksarkivarien C. F. Brickas boksamling. De sålunda förvärfvade arbetena beröra mest dansk och norsk historia, biografi och topografi. Dessutom skänkte fru Caroline Wijk framlidne professor T. Thorells zoologiska boksamling. Följande år erhöll biblioteket dr C. J. E. Haglunds entomologiska boksamling; ena hälften af denna samling skänktes af dr Haglunds änka, fru Hedvig Hag-

45lund, under det att andra hälften inlöstes af biblioteket för medel som öfverlämnats af ett antal härför intresserade personer. Vidare fick biblioteket s. å. genom utrikesdepartementets bemedling af engelska statsverket mottaga en större gåfva. År 1906 kunde biblioteket för inom staden sammanskjutna medel inköpa dels professor P. T. Cleves samling af planktonlitteratur, dels byråchefen W. Bergs för Göteborgs historia viktiga, handskrifna genealogiska och biografiska anteckningar. Följande år erhöll biblioteket framlidne redaktör 5. A. Hedlunds omfattande brefsamling, skänkt af hans arfvingar under villkor att den ej måtte bli tillgänglig för allmänheten förr än efter 25 år. Samma år skänkte på initiativ af professor V. Lundström några personer inom samhället medel afsedda att sätta Stadsbiblioteket i tillfälle att förvärfva klassiska handskrifter, och professor Lundström inköpte i München 2 grekiska och 20 latinska handskrifter, dels å pergament, dels å papper, härrörande från I3:de till I7:de århundradena. År 1909 hade Göteborgs Högskola af en frände till framlidne öfverdirektören E. Carlson fått mottaga som gåfva dennes efterlämnade bibliotek. I fråga om användningen af denna gåfva träffades den bestämmelsen, att sedan Högskolans historiska seminarium utvalt det, som syntes lämpligt för dess bibliotek, Stadsbiblioteket fick uttaga alla arbeten, som det förut saknade, hvarefter återstoden försåldes för seminariebibliotekets räkning. År 1910 märkes bland gåfvorna en större samling teologiska, kyrkohistoriska och filosofiska arbeten, inköpt på auktion i Lund för medel, som ställts till bibliotekets förfogande af fru Caroline Wijk. För år 1911 må antecknas en samling konsthistorisk litteratur, skänkt af herr I. Wcern, samt ett betydligt antal arbeten i svensk biografi och genealogi, skänkt af herr M. Lyckholm. Ytterligare en samling

46biografiska arbeten skänktes följande år af fru Caroline Wijk. År 1913 kunde biblioteket inköpa ett stort antal arbeten å auktionen öfver professor L. F. A. Wimmers boksamling, tack vare medel, som öfverlämnats af herrar H. Ahrenberg, Chr. Carlander, P. E. Lithander och E. Collin, hvarj ämte fru konsulin-nan Maria Ekman skänkte f. d. läroverksadjunkten J. Fred-bärjs boksamling. Dessutom ha under alla dessa år smärre gåfvor af samhällsmedlemmar och andra personer i stor utsträckning kommit biblioteket till del.

Äfven för bibliotekets egna medel gjordes stundom inköp af större samlingar. Sålunda inropades ett stort antal värdefulla arbeten 1905 k C. A. Ossbahrs auktion och 1906 å auktionen efter framlidne riksarkivarien C. T. Odhner. År 1908 inköpte biblioteket hela det gamla von Döbelnska biblioteket å Björkholm, hvilket var särskildt

rikt på äldre tidningar men äfven innehöll en mängd värdefulla arbeten i olika ämnen. Och då vid ett par tillfällen räntebesparingar uppstått å Renströmska medel, använde styrelsen dessa till förvärfvande af enstaka större och dyrbarare biblioteksverk.

Men Stadsbiblioteket har icke blott blifvit ihågkommet med många och dyrbara bokgåfvor, utan har äfven fått mottaga penningdonationer. När grosshandlare August Röhss, som vid så många tillfällen lagt i dagen sitt varma intresse för biblioteket, den 21 oktober 1904 aflidit, visade det sig, att han donerat 50,000 kronor till detsamma. Afkastningen af denna fond har sedan år 1906 användts till aflöningar åt två amanuenser. Och i år har tillkommit en ny donation, den största som hittills i vårt land stiftats för biblioteksändamål. Herr Gabriel Heyman, som afled den 18 mars innevarande år, hade nämligen genom sitt den 19 maj 1900 upprättade testamente jämte därtill sedermera

47gjorda tillägg till Göteborgs stad testamenterat hela återstoden af sin förmögenhet, sedan vissa i testamentet eller i tillägg till detsamma omnämnda dispositioner fullgjorts, för att användas till befrämjande af Göteborgs Stadsbiblioteks ändamål, hvarvid han förordnat, att en summa af 500,000 kronor skall utgöra en fond, bokförd under benämning »Gabriel Heymans donationsfond till Göteborgs Stadsbibliotek», hvars årliga afkastning skall användas till inköp och inbindning af böcker, under det att öfverskottet må, på sätt styrelsen äger närmare bestämma, användas äfven för andra bibliotekets utveckling gagnande ändamål, exempelvis utvidgning af dess lokaler. Dessutom hade han förordnat, att styrelsen ägde rätt att ur hans boksamling uttaga de böcker den önskade. Det exakta beloppet af öfverskottsmedlen kan ännu icke uppgifvas men torde uppgå till omkring 150,000 kronor.

När ett samhälle äger ett större offentligt bibliotek, är det en tanke, som bör ligga nära till hands att därmed förena andra smärre vetenskapliga boksamlingar, som till äfventyrs finnas på platsen, med undantag för specialsamlingar, som äro fästa vid någon viss institution och där ständigt behöfva vara till hands. Med inseende af fördelen af en dylik anordning hade man också vid museets stiftande där deponerat så väl K. Vetenskaps- och Vitterhetssamhällets som länets Hushållningssällskaps bibliotek. Emellertid afskiljdes K. Samhäl-

GABR1EL HEYMAN

48lets boksamling år 1886 ur Museibiblioteket och uppställdes i ett särskildt rum inom bibliotekslokalen, som dock snart visade sig så trångt, att samlingen under några år blef så godt som otillgänglig. Också inordnades 1892 böckerna åter i Stadsbibliotekets samlingar. Samma år öfverlämnade Musei styrelse åt biblioteket vården af det förut med Musei historiska afdelning förenade arkivet, en åtgärd som redan 1890 beslutits, ehuru beslutet återtagits, innan det kommit till utförande. År 1897 deponerade sällskapet Hortikulturens vänner den inbundna delen af sin boksamling. Redan år 1872 hade på hemställan af styrelsen för Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset beslut fattats, att sjukhusets bibliotek skulle förenas med Museibiblioteket, men beslutet kom icke till verkställighet, och när frågan tio år senare ånyo bragtes på tal, var utrymmet inom Museibiblioteket för knappt att mottaga en så stor tillökning. Först sedan Stadsbiblioteket inflyttat i sin nya byggnad, blef sjukhusbiblioteket efter förnyad framställning förenadt med detsamma. Samtidigt öfverlämnades i deposition Läkaresällskapets boksamling, hvilken hufvudsakligen består af tidskriftserier, men äfven fått mottaga värdefulla gåfvor, äfven af hela boksamlingar, såsom dr U. Helledays (1904), dr M. Matelis (1914) och dr F. von Sydows (1915). Vid samma tid deponerades i Stadsbiblioteket Göteborgs och Bohusläns Fornminnesförenings boksamling. Sedan ha tid efter annan ytterligare samlingar öfverlämnats i deposition, såsom Göteborgs Läraresällskaps bibliotek (1901), hvilket under en tidigare period varit uppställdt i Museibiblioteket men sedan förvarats å Realläroverket, Filharmoniska sällskapets musikbibliotek (1906), arkitekten J. E. Leos af hans arfvingar till Göteborgs Arkitektförening donerade samling af arbeten rö-

53

49rande konst, särskildt arkitektur (1907), hvarvid Stadsbiblioteket fick i gåfva alla i hans boksamling befintliga arbeten på svenska språket, en större del af fröken Cecilia Wcerns boksamling (s. å.), en Göteborgs Bibelsällskap tillhörig samling af bibelupplagor på olika språk (1909) samt de Göteborgs stiftskrets af »Kyrkosångens Vänner»

tillhöriga tidskrifter och böcker

(1914)-

Äfven i fråga om andra samlingar har införlifvande med biblioteket satts i fråga, ehuru sådan icke kommit till stånd. Sålunda inledde Musei styrelse år 1872 underhandlingar med Göteborgs Domkapitel om sammanslagning af Latinläroverkets bibliotek med Museibiblioteket, men erhöll ett afböjande svar.

I detta sammanhang må nämnas, att år 1912 på initiativ af lektorn vid Göteborgs Högskola J. Bar at bildades en fransk läse-förening, »Cercle de lectures frangaises», hvilken har till ändamål att erbjuda sina medlemmar lån af moderna franska böcker, inköpta för de influtna årskontingenterna. Med Stadsbiblioteket träffades den öfverenskommelsen, att böckerna skulle få förvaras å biblioteket och därifrån utlånas åt föreningens medlemmar, mot det att de efter viss tid öfverlämnas åt biblioteket för att ingå i dess samlingar. Sålunda erhöll biblioteket år 1913 154 nummer fransk litteratur och år 1914 no nummer. För närvarande lider föreningens verksamhet helt naturligt af de rådande förhållandena, men det är att hoppas, att den snart åter må kunna taga uppsving.

Redan sedan lång tid tillbaka har K. Vetenskaps- och Vitterhetssällskapet underhållit skriftbyte med ett antal in- och utländska lärda sällskap, hvarigenom Stadsbiblioteket nu kan uppvisa vackra serier af åtskilliga vetenskapliga tidskrifter och handlingar. År 1908, då K. Samhället påbörjade den fjärde

50följden af sina handlingar, inleddes nya bytesförbindelser med ett stort antal lärda sällskap.1 Sedan Högskolan genom en donation satts i tillfälle att från och med år 1895 utgifva en Årsskrift, har biblioteket kunnat ingå bytesaftal med en ny krets af institutioner och därvid särskildt kommit att i ganska stor utsträckning förvärfva dissertationer från utländska universitet.2 Ytterligare tillfälle till skriftbyte har yppats därigenom att Göteborgs och Bohusläns Fornminnesförening ställt till bibliotekets förfogande ett antal exemplar af sina publikationer i och för utbyte med in- och utländska föreningar med likartadt syfte. En del myndigheter ha också för bytesändamål tillhandagått biblioteket med exemplar af sina officiella publikationer, liksom institutioner och enskilda personer i ett par fall till biblioteket skänkt större eller mindre upplag af vetenskapliga arbeten, hvilka äfven kunnat användas till mera tillfälliga bytesförbindelser.

Att åstadkomma någon fullständig samling af svenskt tryck kan tydligtvis icke ingå i Stadsbibliotekets plan, men å andra sidan är det gifvet, att i Sverige utgifna arbeten af någon betydenhet icke böra saknas där. Styrelsen hade tänkt sig en utväg att kunna förvärfva åt biblioteket en afsevärd del af det svenska årstrycket utan att behöfva anlita bibliotekets inköpsanslag genom att hos justitiedepartementet anhålla, att det årligen till departementet inkommande svenska årstrycket till sä stor utsträckning, som kunde medgifvas, måtte öfverlämnas till Göteborgs Stadsbibliotek, och gjorde äfven en framställning i detta syfte. I skrifvelse af den 18 maj 1897 medde-

1 År 1912 beviljade K. Maj:t K. Samhället fribrefsrätt.

" Sedan år 1902 ha också vid Högskolan akademiska afhandlingar börjat utkomma, hvarigenom nytt bytesmaterial tillförts biblioteket.

51lade departementet, att styrelsens anhållan endast i så måtto kunde bifallas, att Stadsbiblioteket finge under vissa villkor disponera öfver de till departementet insända landsortstidningarna. Af flera skäl upphörde biblioteket dock snart nog att begagna sig af detta medgifvande. En af ledamoten af Riksdagens andra kammare E. Kristensson år 1912 väckt motion om utvidgning af Riksdagens bibliotek till ett centralt förvaltningsbibliotek har gifvit ett nytt uppslag. Vid frågans behandling i Andra kammaren liksom också i det betänkande, som afgifvits af de med anledning af denna motion förordnade sakkunniga, uttalades, att den del af årstrycket, som icke vore behöflig för det ifrågasatta förvaltningsbiblioteket, borde få en för det allmänna gagnande användning, hvarvid särskildt framhölls önskvärdheten af att en del af berörda litteratur kunde tilldelas Göteborgs Stadsbibliotek. Kunglig proposition i ärendet af lämnades till innevarande års riksdag, men frågan har icke vunnit slutgiltigt afgörande.

En af de första uppgifterna, sedan biblioteket blifvit öfver-fördt till den nya byggnaden, blef att ordna och i samlingen infoga de stora bokgåfvor, som förut varit magasinerade, och att samtidigt revidera bibliotekets

uppställning. Detta arbete utfördes af bibliotekarien Aberstén, hvilken för öfrigt äfven ordnat flertalet af sedermera tillkomna bokgåfvor, men dä denne dessutom hade att handlägga många löpande ärenden, som icke tålde uppskof, dröjde det, trots arbete å extra tider, åtskilliga år, innan inordningen i hufvudsak var slutförd.

Redan från äldre tider hade biblioteket en ganska stor samling dupletter, och helt naturligt ökades denna samling högst betydligt vid granskningen af de nämnda gåfvorna, liksom sedermera vid nya gåfvor ofta ett större eller mindre antal

52dupletter tillkommo. I och för försäljning häraf utkom år 1903 det i:sta häftet af »Dupletter ur Göteborgs Stadsbibliotek» och år 1915 det 29'de. Den första duplettauktionen hölls i Lund, den andra i Uppsala, men alla de följande i Göteborg; katalogerna till samtliga Göteborgsauktionerna äro upprättade af bibliotekarien Aberstén. Inalles ha 16,715 nummer försålts, hvilka inbringat en summa af 30,905 kronor.

Stadsbiblioteket hölls under de första åren öppet endast från kl. ii till kl. 3. Sedan den nya byggnaden tagits i bruk, blef biblioteket äfven tillgängligt på eftermiddagarna till en början från kl. 5 till kl. 7, men redan år 1902 utsträcktes aftontjänsten till kl. 8. Under sommarmånaderna, från den 16 maj till den 30 september (från och med år 1911 till den 15 september), är biblioteket stängdt å eftermiddagarna. Från år 1908 öppnas biblioteket på förmiddagen kl. 10 med undantag för ofvan angifna tid under sommaren. På eftermiddagarna äger i regel ingen utlåning rum, och endast sådana böcker tillhandahållas ur bokmagasinet, som blifvit i förväg beställda. För öfrigt ha i många fall kända forskare fått medgifvande att begagna biblioteket äfven å tider, då det icke är tillgängligt för allmänheten.

Tjänstgöringen inom biblioteket besörjdes efter flyttningen till nybyggnaden af bibliotekarien, förste amanuensen fil. dr S. Aberstén (från år 1906 med titel vice bibliotekarie), andra amanuensen S. Sernström samt herr A. W. Björck. Amanuensen Sern-ström afled den 4 april 1909, och herr A. W. Björck erhöll efter en längre tids sjuklighet afsked med pension, räknadt från januari 1910; han afled år 1912. Sedan amanuensplatsen under någon tid uppehållits genom vikarier, utnämndes fil. lic. S. A. Grén Broberg den 27 maj 1910 till dess innehafvare. Den 29 december 1899 förordnades fil. kand. A. Bratt till e. o. amanuens

53men lämnade sin befattning i augusti följande år. Sedermera ha följande e. o. tjänstemän förordnats: den 27 juni 1901 G. von Holten (fortfarande anställd vid biblioteket), den 12 april 1904 fil. kand. Charlotta Hamberg (fortfarande anställd), den 2 januari 1905 fil. kand. Ester Carlberg, sedermera gift Brisman (afsked den i september 1909), den 1 oktober 1909 fil. kand. Maria Hallman (fortfarande anställd), den 27 maj 1910 fil. kand. S. Ek (fortfarande anställd), den 5 januari 1912 fil. mag. Hervor Mell-gren (afsked den 14 september s. å.), den 23 januari 1913 fil. mag. Karin Häggström (afsked från den 1 juni 1914), den 17 september 1914 fil. mag. o. kand. Ingrid Lindstén (afsked den i juli 1915), den 2 januari 1915 fil. kand. V. Johansson (fortfarande anställd). De allra flesta af dessa hade före sitt förordnande längre eller kortare tid tjänstgjort som volontärer vid biblioteket. I denna sistnämnda egenskap ha dessutom efter hand bortåt ett tjugotal personer, företrädesvis damer deltagit i arbetet inom biblioteket, dels för att sätta sig in i biblioteksteknik, dels af allmänt intresse för folkbildningsarbete. Sålunda har flertalet af dem, som vunnit anställning som föreståndarinnor vid stadens folkbibliotek, här fått sin första utbildning. År 1906 förordnades R. Olsson till biblioteksbiträde med uppgift att framtaga och uppsätta böcker i bokmagasinet, och dä detta arbete började bli för betungande för en person, antogs år 1909 ett extra biträde. För att kopiera katalogblad anställdes år 1902 litteratören N. Krister sen, en flitig forskare på det bio-bibliografiska området, hvilken gifvit biblioteket många värdefulla upplysningar. Efter hans död år 1908 har kopieringen utförts af kvinnliga biträden. Sedan hösten 1915 skola de olika tjänsterna benämnas på samma sätt som de motsvarande vid universitetsbiblioteken. Vid biblioteket äro sålunda nu

54anställda i öfverbibliotekarie, i förste bibliotekarie, i andre bibliotekarie, 3 amanuenser, 2 e. o. amanuenser samt 1 biblioteksbiträde äfvensom 2 vaktmästare och 1 extra biträde. Ehuru biblioteket, som af ofvanstående framgår, så småningom lyckats skaffa sig större personal, är denna numera alldeles otillräcklig, och det är att hoppas, att bristen härutinnan må kunna fyllas inom den närmaste tiden.

ökade arbetskrafter och ökadt utrymme äro lifsfrågor för biblioteket.

Det program, som på sin tid uppställdes för Museibiblio-telcet, att det borde tillgodose dels vetenskapsidkarens behof af vetenskaplig och vitter litteratur, dels den praktiske mannens behof af upplysning i olikartade frågor, dels öfverhufvud allmänhetens behof af bildande och underhållande läsning, har alltjämt tjänat som riktlinje för Stadsbibliotekets verksamhet. Det har emellertid under årens lopp varit svårt att tillgodose de vetenskapliga krafven, särskildt sedan Högskolan utvidgats till att omfatta allt flera vetenskapsgrenar. Det är då en tillfredsställelse att veta, att när biblioteket nu ingår i sitt andra kvartsekel, de ekonomiska förutsättningarna för dess verksamhet blifvit så väsentligt förbättrade.

I den till invigningen af biblioteksbyggnaden utgifna festskriften påpekades, att Stadsbiblioteket på ett lyckligt sätt supplerades af det härvarande folkbiblioteket, i det att detta kunde från Stadsbiblioteket aflasta en del af de mera populära uppgifterna och icke behöfde af hänsyn till böckernas bevarande för kommande tider undantaga vissa afdelningar från utlåning. Sedan dess har Göteborgs folkbiblioteksväsen fått ett kraftigt uppsving. Det Dicksonska folkbiblioteket, som det äldre folkbiblioteket numera benämnes, har omorganiserats, föråldrade

55böcker ha utgallrats och nya anskaffats, ny katalog har upprättats och ett modernt lånesystem har införts. Och vid sidan af detta har staden efter hand inrättat fyra mindre folkbibliotek, i Redbergslid, Majorna, Landala och Lundby. Ehuru rent kommunala inrättningar, kunna dessa bibliotek betraktas som filialer till det Dicksonska, då de af staden ställts under samma styrelse som detta.

56FÖRTECKNING

öfver

LEDAMÖTERNA I GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEKS STYRELSE

1890—18951

UTSEDDA AF GÖTEBORGS MUSEI STYRELSE

Vilhelm Berg, kamrerare (sedermera byråchef). 1890—91. Robert Fries, med. dr. 1890—95. Ordförande 1890—95. karl Warburg, professor. 1890—95. Biblioteksinspektör 1890—95.

Erik trana, fil. dr, stadsnotarie (sedermera justitieborgmästare). 1892—95.

Suppleanter

Max Olbers, kamrerare (sedermera direktör). 1890. erik Trana, fil. dr, stadsnotarie (sedermera justitieborgmästare). 1890—91. Ernst Almquist, förste stadsläkare (sedermera professor). 1890—91.

Hugo Koster, öfverläkare. 1892—95.

Otto Mannheimer, v. häradshöfding. 1892—95.

1 Den 28 december 1894 beslöt den dåvarande styrelsen att afgå, så snart Stadsfullmäktige fastställt nytt reglemente, hvilket skedde den 31 januari 1895.

8

57UTSEDDA AF GÖTEBORGS HÖGSKOLAS STYRELSE

Philip Leman, fil. dr, advokat. 1890—95. AUGUST wijkander, professor. 1890—91. Vice ordförande 1890—91.

Ernst carlson, professor (sedermera öfverdirektör). 1890

—95. Vice ordförande 1894—95. hjalmar Edgren, professor. 1892—93. Vice ordförande 1892—93.

Johan Vising, professor. 1894—95.

Suppleanter

Anders Olof Heurlin, rektor. 1890—92.

Erik Bokman, läroverksadjunkt (sedermera rektor). 1890—91.

Johan Vising, professor. 1892—93.

Georg Lund, läroverksadjunkt. 1893—95-

Vitalis Norström, professor. 1894—95.

UTSEDDA AF DE AF OFVANNÄMNDA STYRELSER VALDA LEDAMÖTERNA

Max Olbers, kamrerare (sedermera direktör). 1890—95. Kassaförvaltare 1890—95.

Suppleanter

Fredrik åkerblom, fil. dr, redaktör. 1890—94.

Erik Bokman, läroverksadjunkt (sedermera rektor). 1895.

FRÄN OCH MED ÅR 1895 UTSEDDA AF GÖTEBORGS STADSFULLMÄKTIGE

Philip Leman, fil. dr, advokat. 1895. Georg Lund, läroverksadjunkt. 1895.

58Max olbers, direktör. 1895—96. Kassaförvaltare 189$—96. ernst Carlson, professor (sedermera öfverdirektör). 1895

—96. Vice ordförande 1895—96. oskar Hasselblad, grosshandlare. 1895—1902. Kassaförvaltare 1897—1902. Hugo koster, öfverläkare. 1896—. Axel Braune, f. d. öfverstelöjtnant. 1897—1904. Johan Ekman, konsul. 1897 —• Kassaförvaltare 1903—. Emil Wolff, v. häradshöfding. 1903—07. Axel Carlander, grosshandlare. 1905—10. otto Mannheimer, v. häradshöfding. 1907—. Charles Bergström, bankdirektör. 1911—12. Carl Koch, rabbin. 1913—.

UTSEDD AF GÖTEBORGS MAGISTRAT

Erik Trana, fil. dl-, stadsnotarie (sedermera justitieborg-mästare). 1895—. Vice ordförande 1897—•

UTSEDDA AF GÖTEBORGS HÖGSKOLAS STYRELSE

johan Vising, professor. 189$—. Ordförande 1899—. Karl Warburg, professor. 1895—98. Ordförande 1897—98. Ludvig Stavenow, professor. 1899—1914. Otto Nordenskjöld, professor. 1914—.

UTSEDDA AF GÖTEBORGS MUSEI STYRELSE

Robert Fries, med. dr. 1895—96. Ordförande 1895—96. Carl Wijk, grosshandlare. 1897—! 7? i9°7-Otto Sylwan, professor. 1907—.

59UTSEDD AF GÖTEBORGS K. VETENSKAPS- OCH

VITTERHETSSAMHÄLLE Claës Albert Mebius, lektor. 1905—.

SJÄLFSKRIFVEN LEDAMOT Bibliotekarien (öfverbibliotekarien).

60SAMMANDRAG AF DEN ÖFVER BIBLIOTEKETS BEGAGNANDE FÖRDA STATISTIKEN

År Antal besökande Ungefärliga medeltalet för dag Till begagnande à stället framtagna band Utlånta band 1891 .... 5,185 17,16 2,568 4,820 1892 .... 6,290 20,69 3,385 4,395 1893 .... 6,181 20,39 3,520 4,572 1894 .... 6,471 21,35 4,669 4,551 1895 .... 8,009 26,43 6,124 5,108 1896 .... 8,603 28,39 5,311 5,317 1897 .... 7,768 25,64 5,050 4,371 1898 .... 8,161 26,93 5,133 4,754 1899 .... 7,736 25,44 5,225 4,657 1900 .... 11,847 38,97 4,738 3,946 1901 .... 16,295 53,6 6,578 5,075 1902 .... 17,255 57,13 9,697 5,406 1903 .... 19,497 64,56 12,478 6,932 1904 .... 17,958 59,07 9,698 7,856 1905 .... 18,842 62,18 10,205 8,335 1906 .... 17,660 58,09 9,750 9,952 1907 .... 17,701 58,61 10,348 8,487 1908 .... 18,298 60,51 12,095 8,512 1909 .... 20,618 67,82 18,356 9,936 1910................ 21,753 71,79 15,138 10,488 1911 .... 22,160 75,12 15,203 10,888 1912................ 21,722 71,45 17,489 11,764 1913................ 21,825 72,75 20,078 12,005 1914................ 19,166 63,46 15,724 1 1,058

61SAMMANDRAG AF BIBLIOTEKETS INKOMSTER OCH UTGIFTER

INKOMSTER

År [-Behållning-] {+Behåll- ning+} Musei anslag Högskolans anslag [-Anslag-] {+An- slag+} al staden Anslag ur Renströmska medlen för bokinköp Ränta å Renström-ska biblioteks-fonden Ränta à Röhsska donationsfonden Försålda duplet-ter Gåfvor o. diverse inkomster För-skotte-rade medel Summa Ordin. Extra Ordin. Extra 1891 4,000 1,700: — 3,000 11,438:37 3,000: - 14: 13 23,152: 50 1892 1,006: 24 4,000 — 3,000 3,243: 75 — 3,000: - — — _ 4: 30 — 14,254:29 1893 325: 15 4,000 _ 4,000 1,872:57 .— 4,000: — — ._ _ 110: — _ 14,307: 72 1894 1,012: 11 4,000 4,000 2,082: 04 — 4,109: 14 _ _ -- 14: 55 15,217:84 1895 775: 22 4,000 4,572: 45 4,000 831:24 — 5,000: — 2,000: — — — _ _ 21,178:91 1896 1,447: 75 — 3,648: 48 4,000 1,802:75 4,000 5,000: — 1,500: - — — 78:50 _ 21,477: 48 1897 577: 67 — 5,308: 62 4,000 136:85 4,000 5,000: — 1,500: — _ _ 1,363:31 _ 21.8S6: 45 1898 91:25 — 4,252: — 4,000 — 4,000 5,000: — 1,500: — — — 765: 58 — 19,608: 83j 1899 72: 18 — 4,358: 50 4,000 — 4,000 5,000: - 1,500: — —- — 209: 50 — 19,140: 18' 1900 109: 74 — 832: 16 4,000 3,622: 53 7,500 6,000: - 4,000: — — — 509: 62 243: 30 26,817: 35i 1901 — 4,000 548: 62 11,600 0,000: - 4,000: - — — 1,112: 92 140: 59 27,402: 13! 1902 — — 4,500 60: - 11,600 12,000: - 5,512: 77 — 8: 99 27:35 329: 34 34,038: 45 1903 — — — 4,500 271:44 13,100 12,950:53 4,721:81 — 646: 88 262: 45 _ 36,453: 11 ! 1904 3,417:71 — 4,500 1,645:85 i 1,600 8,250: - 4,500: — — 3,724: 39 262: 18 — 37,900: 13 1905 1,662: 69 — — 4,500 1,382: 18 13,600 6,000: - 4,500: - 2,250 3,923: 98 2,582: 86 1,620:08 42,021:79 1906 — — 4,500 2,667: 46 13,900 6,000: - 4,750: - 2,250 4,086: 73 1,854: 19 2,345: 15 42,353: 53 1907 — — 4,500 600: — 18,010 7,000: - 5,000: — 2,250 6,384: 42 328: 94 1,169: 17 45,242: 53 1908 — — 4,500 3,920: 83 49,081 7,000: - 5,650: - 2,250 4,849: 19 1,352:70 — 78,603: 72 1909 6,484: 05 —- — 4,500 479: 44 25,450 7,000: - 5,200: — 2,250 1,993:58 631:44 — 53,988:51 1910 3,148:75 — — 4,500 445: 75 28,830 7,000: — 4,875: — 2,250 1,142:68 948: 54 — 53,140: 72 1911 1,786:68 — — 4,500 — 33,380 7,000: — 4,450: — 2,250 1,041:29 1,315:80 2:02 55,725: 79 1912 — — — 4,500 — 35,790 5,940: - 4,550: — 2,250 45: — 2,315: 92 2,631:60 58,022: 52 1913 __ — _ 4,500 — 43,845 88: 75 4,900: - 2,250 1,567:80 2,421:78 — 59,573: 33 1914 4,842: 73 — — 4,500 — 49,180 — 4,750: — 2,250 — 532: 79 — 66,055: 52UTGIFTER

År [-För-skotterade-] {+För- skotterade+} medel Löner, arfvoden o. pensioner Bokinköp [-Inbindning1-] {+Inbind- ning1+} Eldning o. belysning Omkostnader och inventarier Hyra för lokal m. m. [-Reparationer-] {+Repara- tioner+} 0. inredningsarbeten Behållning Summa 1891 4,261: — 13,867: 70 1,111: 13 2,906: 43 1,006: 24 23,152: 50 1892 —. 4,271: — 8,596: 16 564: 97 — 497:01 — — 325: 15 14,254:29 1893 — 5,000: — 6,128: 10 1,351: 17 — 816: 34 _ — 1,012: 11 14,307:72 1894 _ 5,000: — 7,518: 14 1,079: 13 — 845: 35 — — 775: 22 15,217: 84 1895 — 5,250: — 6,333: 25 1,440: 40 — 2,135: 06 4,572: 45 — 1,447: 75 21,178:91 1896 — 6,500: - 7,998: 16 1,979:07 .— 774: 10 3,648: 48 — 577: 67 21,477: 48 1897 — 6,500: — 6,891:08 1,393: 10 — 1,702: 40 5,308: 62 — 91: 25 21,886: 45 1898 — 6,500: — 6,405: 71 1,241:04 — 1,137: 90 4,252: — — 72: 18 19,608:83 1899 — 6,500: — 5,371:89 1,003: 95 — 1,796: 10 4,358:50 — 109: 74 19,140: 18 1900 — 9,020: — 9,236: 52 1,590: 03 1,312: 95 3,407: S5 2,250: — 26,817:35 1901 243: 30 11,280: — 7,921:56 2,386: 73 2,489: 40 3,081: 14 .—. — — 27,402: 13 1902 140:59 12,400: - 13,129: 43 3,627: 90 2,474: 50 2,266: 03 — — — 34,038: 45 1903 329: 34 13,020:0! 9,981: 57 2,741:32 2,207: 28 3,008: 75 _ 1,747: 13 3,417:71 36,453: 11 1904 — 13,355: 03 12,872: 76 4,218: 70 2,649: 40 3,141:55 _ — 1,662: 69 37,900: 13 1905 — 15,670: — 14,552:49 4,659: 45 2,612: SO 4,048: 60 _ 478: 45 — 42,021:70 1906 1,620:08 17,247:78 13,242: 23 3,705: 94 2,240: - 4,297: 50 —. — — 42,353: 53 1907 2,345: 15 17,688: 50 13,685: 64 4,630: 88 2,837: — 4,055: 36 — — — 45,242: 53 1908 1,169: 17 20,777: 04 15,345: 03 4,081:20 2,802: 30 3,420: 86 — 24,524: 07 6,484: 05 78,603: 72 1909 — 20,946: 79 12,697:61 7,998: — 2,997: 50 4,299:61 — 1,900:25 3,148: 75 53,988: 51 1910 — 22,605: — 12,743:07 8,877: 60 2,494: — 4,397:91 .— 236: 46 1,786: 68 53,140: 72 1911 .— 24,759: 40 16,029:80 9,212: 75 2,307: 45 3,416: 39 — — — 55,725: 79 1912 2: 02 24,489: 98 17,417:87 7,949: 70 2,782: 90 4,420: 09 _ 959: 96 — 58,022: 52 1913 2,631:60 24,480: — 13,661:82 7,266: 70 2,413: 65 3,848: 50 — 428: 33 4,842: 73 59,573: 33 1 1914 — 26,150: — 16,042: 92 5,388: 30 3,066: 15 4,471:67 — 7,228: 66 3,707: 82 66,055: 52

1 Dessutom har Kungl. Vetenskaps- och Vitterhetssamhället till inbindning af K. Samhället tillhöriga böcker anslagit år 1894 600 kronor, år 1895 likaledes 600 kronor, år 1896 300 kronor samt från och med år 1897 150 kronor om året. Likaledes har Göteborgs Läkaresällskap år 1913 beslutit att årligen afsätta 300 kronor till inbindning af sina tidskrifter.w

WAI®. SULCHJllSSOSg BüKTËtCKBaa A.-& eÖTKBOHG- 3SJS